

CSUROG

Csurog egy Tisza-menti kis falu. A Sajkás-kerület falvai közé tartozik, amely valamikor Csurug Henrik comes birtoka volt. 1419-ben Zsigmond királytól Brankovics György kapta, ő pedig 1441-ben rokonának, Birinyi Pálnak ajándékozta (Bács Gyula: Jugoszlávia útikönyv alapján).

Csurognak 1910-ben 10180 lakosa volt. Ebből 2730 magyar, 7211 pedig szerb ajkú volt. Feltehetően 1944-ben már sokkal több volt a faluban a magyarok létszáma.

A statisztika szerint 1948-ban 193 magyart és 7293 szerbet lehetett Csurogon találni, összesen pedig 7929 lakost. Felvetődik a kérdés, hol a többi magyar nemzetiségű polgár és miért nem hiányoznak szerbek is, hiszen 1942-ben állítólag sokat kivégeztek közülük.

A központban két templom – egy katolikus és egy pravoszláv – állt egymással szemben. A katolikust 1874-ben építették, de, sajnos, nem volt hosszú életű; amikor a falut 1945-ben magyartalanították, azt is ledöntötték, területén futbalpályát létesítettek, majd pedig parkosították. Ekkor szántották fel a magyar temetőt, a helyén pedig disznókat legeltettek. Ebből is láthatjuk, a csurogi magyar templom és temető sorsa ugyanaz lett, mint a templom pásztorának és nyájának, hiszen a tisztelendőt a nyáj egy részével együtt kivégezték, a többiek pedig elűzték. Ekkor sokan

feltették önmaguknak a kérdést: van-e Isten?, de amikor a templom bontásakor az egyik munkásra ráesett valami és szörnyethalt, a jelenlevő nők közül az egyik azt állapította meg; igen kell, hogy legyen, és az Isten csak egy lehet, Ő pedig nem lehet sem szerb, sem pedig magyar nemzetiségű.

BEVEZETŐ

A háborúk mindig kegyetlenek, szedik áldozataikat, eközben nem válogatnak, nem kímélik az ártatlanokat sem. A katonák a felettesek parancsait teljesítik, így volt ez 1942-ben is, amikor a magyar hatóságok sok szerbet, zsidót, de magyart is kivégeztek. Az 1942-es razzia Csurogon is áldozatokat szedett, ez tudott dolog, hiszen minden évben megemlékezünk a „hideg napok”-ról. Azt viszont nagyon kevesen tudják, hogy 1944-ben milyen szörnyű megtorlás volt a válasz. Ezekről a véres napokról nem volt szabad megemlékezni, ötven éven keresztül belénk táplálták a kollektív bűnösség érzetét, pedig 1944-ben már nálunk nem volt „idegen, megszálló” hadsereg; akik a két évvel előbbi vérengzésért bűnösök voltak, már régen messze jártak. Mégis a helybeli ártatlanokon álltak bosszút, talán felsőbb parancsra tették, és ebben a helyi szerb lakosok jeleskedtek.

A véres bosszú, ami végigsöpört Bácskán, Csurogon, Zsablyán és Mozsoron tetőzött. Ezt a három falut teljesen

megtisztították a magyar lakosságtól, mintha a pólásoktól az aggastyánokig mindenki bűnös lett volna. Ezekről az atrocitásokról hivatalosan nem vagy csak nehezen lehet adatokat szerezni, mind a mai napig a levéltárak ajtajai zárva vannak a kutatók és a túlélők előtt. Áldozataink nagy részéről nem szerezhetünk be halotti anyakönyvi kivonatot, így tehát csakis a túlélők visszaemlékezésére, elbeszéléseire vagyunk utalva, ha bármit is meg szeretnénk tudni a történelekről. A visszaemlékezések egy csokrárt szeretném most az olvasó elé tárnai, hogy azokból kíséreljen meg képet alkotni az eseményekről, történelmünk eddigi fehér foltjáról. Az áldozatok hozzátartozói mesélnek e könyv lapjain, azok, akik megjárták és túléltek a poklok poklát. Ők ötven éven keresztül emlékeik között őrizték azt a keserűséget, fájdalmat és gyászt, ami 1944-ben történt velük. Sokan még a gyermekeiknek sem beszéltek az eseményekről, a szavakkal együtt igyekeztek lenyelni az emlékek hatására feltoluló könnyeket is. Közülük néhányat sikerült megszólaltatni, ők mindnyájan egyként vallják: azért imádkoznak, hogy soha ne ismétlődjön meg az, ami 1942-ben és 1944-ben történt. Nem kívánnak bosszút állni, azt szeretnék, ha nemzetiségétől függetlenül emberhez méltóan együtt tudnánk élni.

A falu szélén állt és ott áll ma is egy szélmalom. Nem messze volt tőle a téglagyár, közöttük pedig a sintérgödör. Ide lettek jeltelen tömegsírokba ideiglenesen elkaparva a csúrogi és a környékbeli magyarok, a

gyűlölet és a bosszú áldozatai. Csontjaikat néhány év múlva a szó szoros értelmében kilopatta a gödrökből a tettes: Tito rezsimjének pribék bandája, majd a kulai börgyár szeméttelképére szállította azokat. Róluk és a velük történelekről a szélmalom mesélhetne legtöbbet, ha beszélni tudna. A területet ma gaz és fű borítja. Az áldozatoknak nincs fejfájuk, sírjukon nem nyílik virág.

Emléküket csak a szívünk őrzi.

Telesi Júlia